

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

RISKLAR TAHLILI
FANI BO'YICHA

SILLABUS

Kunduzgi bo'lim uchun

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi: 310 000 – Ijtimoiy va xilq atvoriga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi: 60310400 – Iqtisodiy xavfsizlik

SAMARQAND – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Iqtisodiyot fakulteti
60310400– Iqtisodiy xavfsizlik

Fan nomi:	Risklat tahlili
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	RICAN6
Yil:	2
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	36
Amaliy mashg'ulotlar	36
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	108
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Test
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Talabalarda bozor iqtisodiyoti sharoitida riskning mohiyati, tashqi risklar: tushunchasi va xususiyatlari har taraflama o'rgatish, Risklarni boshqarish imkoniyatlarini baholashni bilish, risklarni tahlil qilishda eng katta noaniqlik bo'yicha xulosa va takliflar qilish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilishda yo'nalish profiliga mos bilim, ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.
-----	---

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Iqtisodiyot nazariyasi
2.	Ekonometrika

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Risklarni aniqlash va baholash usullari, risklarni tahlil qilishni rejalashtirish to'g'risida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	risklarni tahlil qilishda foydalaniladigan ma'lumotlar sifatini baholash, risklarni baholashni bilishlari lozim;
TN3	risklarni baholashning haqiqiyliги va sifat jihatlari to'g'risida bilimga ega

Mazkur Sillabus "Iqtisodiy tahlil va statistika" kafedrasining 2024 yil 24 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy bo'limi boshlig'i

I.E.Shodmonov

Fakultet dekani

Sh.M.Islomov

Kafedra mudiri

A.N.Xoliqulov

Tuzuvchi

S.A.Babanazarova

lozim:
fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;

c) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
fan xaqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;

d) quyidagi holda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyororgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
fan bo'yicha mas'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;

fan bo'yicha mas'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
fan bo'yicha mas'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
fan bo'yicha mas'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
fan bo'yicha mas'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;

Agar talaba hemis tizimida baholanganda quyidagicha baholanadi.
0-59 ballgacha 2 baho, 60-69 ballgacha 3 baho,
70-89 ballgacha 4 baho, 90-100 ballgacha 5 baho

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Mualliflar:	Babanzarova S.A. - SamISI, "Iqtisodiy tahlil va statistika" Yaxyoyev T.L. - SamISI, "Iqtisodiy tahlil va statistika" kafedrasi o'qituvchisi, PhD;
E – mail:	babanzarova_sevara@mail.ru.
Tashkilot:	SamISI "Iqtisodiy tahlil va statistika" kafedrasi
Taqrizchilar:	Aliulov S.- TDUSF "Oziq ovqat va qishloq iqtisodiyoti" kafedrasi mudiri, PhD., (turdosh OTM) Ernazarov O.– Samarqand Davlat universiteti dotsenti, i.f.n. (turdosh OTM)

Mazkur Sillabus institut o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil 29 avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. № 5 LG-54/4

TN4	risklarning kamaytirish usullari, rivojlanish dinamikasi to'lovgalayogatizilik, noaniqlik va o'zgaruvchanlik, risk tahlili hisobotini yozish go'llash shart-sharoitlarini bilishi va ulardan foydalana olishi kerak.
TN5	Modelashtrishdagi eng keng tarqalgan xatolar, kuzatilgan ma'lumotlarning xususiyatlarini tahlil qilish, vaqt gator prognozining xususiyatlari aniqlay oladi;
TN6	Cheklangan va chegaralanmagan taqsimotlar, parametrik va noparametrik taqsimotlar, bir o'zgaruvchan va ko'p o'zgaruvchan taqsimotlar uchun ehtimollar taqsimoti tenglamalarini o'qish, diskret taqsimotlar vizual rekursiv formulalar, tarqatishlarning xatti-harakatlarini vizual kuzatish amaliyotida go'llash ko'nikmalartiga ega bo'ladi;
TN7	Ma'lumotlarni tahlil qilish uchun model turlari, risk omillaridagi sabablar, sabab-oqibat munosabatlarini sinash va modellashtrishni biladi;
TN8	Elektron jadval modelidagi xatolar, model xatti-harakatlarini tekshirish, haqiqat bilan bashoratlarni malakalariga ega bo'ladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
Ajratilgan soat	2
M1	Risklarning tabiati va tasnifi
M2	Riskni tahlil qilish zaruriyati
M3	Risklarni tahlil qilish sifati
M4	Zamonaviy jamiyatimizdagi risklar.
M5	Risklarni baholashning asosiy elementlari
M6	Loyiha riskini tahlil qilish
M7	Risklarni boshqarish jarayoni
M8	Riskni o'lchash
M9	Turli faoliyat sohalaridagi risklar
M10	Riskni aniqlash va o'lchash moliyaviy hisobotlarni tahlil qilish asosida korxonalar
M11	Model tuzilmasini tanlash
M12	Riskni tahlil qilish natijalarini tushunish va ulardan foydalanish
M13	Modelni yaratish va ishga tushirish
M14	Ma'lumotlar va statistika
M15	Tasodifiy o'zgaruvchilar yig'indisi
M16	Korrelyatsiya va bog'liqliklarni modellashtrish
M17	Sabab-oqibat munosabatlarini sinash va modellashtrish
M18	Risklarni tahlil qilishda optimallashtirish
JAMI:	36

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
A1	Risklarni aniqlash va baholash usullari.
A2	Risklarni tahlil qilishni rejalashtirish.
A3	Risklarni tahlil qilishda foydalaniladigan ma'lumotlar sifatini baholash.
A4	Risklarni baholashni qo'llash.
A5	Risklarni baholashning haqiqiyligi va sifatini jihatlar.
A6	Sug'urta va moliya risklarini tahlil qilish. Risk choralari.
A7	Korxona risklarini boshqarish usullari.
A8	Risk ko'rsatkichlarini tanlash va ulardan foydalanish.
A9	Risklarning kamaytirish usullari.
A10	Rivojlanish dinamikasi to'lovga tayyorgarlik.
A11	Normativlik va o'zgaruvchanlik.
A12	Risk tahlilini hisobdan yozish.
A13	Modelashtirishdagi eng keng tarqalgan xatolar.
A14	Kuzatilgan ma'lumotlarning xususiyatlarini tahlil qilish.
A15	Vaqt gatorini prognozning xususiyatlari.
A16	Ekspert xulosasini olish.
A17	Sabab-ogibati munosabatlarni sinash va modelashtirish.
A18	Risk tahlilini modelashtirish va optimallashtirish.
JAMI:	
	36

Mustaqil ta'lim (MT)	
Ajralil-	gan soat
MT1	Riskni sug'urtalash.
MT2	Ma'lumotlarni tahlil qilish uchun model turlari.
MT3	Diskontlangan pul oqimlarini modelashtirish.
MT4	Sotish va bozor hajmining foydali vaqt seriyasi modelini.
MT5	Tasodifiy o'zgaruvchilarni yig'ish.
MT6	O'zgaruvchan daromadlar bo'yicha o'zgaruvchan marjalarini yig'ish.
MT7	Risklarni tahlil qilishda moliyaviy chora-tadbirlar.
MT8	Operation risklarini modelashtirish.
MT9	Moliyaviy tavalakchilikning boshqa sohalar.
MT10	Muddatli hayot sug'urtasi.
MT11	Baxtsiz hodisalaridan sug'urtalash.
MT12	Korelyatsiya qilingan sug'urta portfelini modelashtirish.
MT13	Ekstremallarni modelashtirish.
MT14	Premium hisob-kitoblari.
MT15	Mikrobial o'zig-o'vqat xavfliligini xavflini baholash.
MT16	O'sish va pasayish modelini.
MT17	Hayvonlarni import qilish xavflini baholash.
MT18	Diskret va uzluksiz taqsimotlar.
MT19	Checklangan va cheklanmagan taqsimotlar.

MT20	Parametrik va nparametrik taqsimotlar	6
MT21	Bit o'zgaruvchan va ko'p o'zgaruvchan taqsimotlar	4
MT22	Ehtimollar taqsimoti tenglamalarini o'qish	6
MT23	Diskret taqsimotlar uchun rekursiv formulalar	4
MT24	Tarqatishlarning xatti-harakatlarini vizual kuzatish	4
JAMI		108

Asosiy adabiyotlar	
1.	David Vose. Risk analysis : a quantitative guide. - 3rd ed. QA298.V67 2008.
2.	E. B. Фисун, B. K. Федорова Управление рисками : учеб. пособие /; Задачник. 2018. - 128 с. 3-й изд. 2018. - 128 с.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.-T.: O'zbekiston, 2014 y.
2.	"2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli Farmoni.
3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 17 oktyabrda «Kapital harakati bilan bog'liq valyuta operatsiyalarini tartibga solishning qo'shimcha chora- tadbirlari to'g'risida»gi PQ-3333-sonli Qarori.
4.	I.Sh.Tuxtabayev, A.X.Eshbayev. Risklarni boshqarish. O'quv qo'llama. Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uyi. 2021
5.	Sh.Q.Fozilchayev, N.G.Xidirov. Moliyaviy risklar nazaridasi. O'quv qo'llama. IQTISOD-MOLIYA. 2019

Talabning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- faning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olish;
- faning mavzularini bayon qilishda ilmiy va ma'naviylik saqlanib ilmiy xarakter va chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olish;
- berilgan savollarga aniq va to'liq javob bera olish;
- ko'rsatilgan puxta tayyorgarlik bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajarib olish;
- faning tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- faning jargonyonlari shartlay bilsa.

b) 4 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: